

A N O S A T E R R A

IDEARIUM DAS IRMANDADES DA FALA

REDAICION E ADEMINISTRACION

Rúa Real, 36 - 1.º

A CRUÑA

PRECIOS DE SUSCRICION

Na Cruña, mes 40 céntimos. Fora, un ano
6 pesetas. América, un ano 8 pesetas.

PAGOS ADIANTADOS

ANO X

1.º de Maio de 1926

Núm. 224

AO DECORREL-OS DIAS

Estiveron recentemente na Cruña uns vintetantos portugueses, alumnos e profesores da Escola Moderna, do Porto, cos que viñeron tamén alguns escritores.

Viñeron en viaxe de estudo para coñecer Galicia cujas vilas principais visitaron. Tamén un fato de alumnos e profesores da Universidade do Porto andiveron por outras poboacións percorrendo as nosas institucións de cultura.

Así como hai dúas crases de galegos: os galegos que sô teñen ollos, amor e vontade para laborar pol-a nai Terra, e os que sinten arelas de cobiza que os fai deixal-o çhan nativo en procura do outo sitial da ruin política madrileña, así tamén hai dúas castes de portugueses: Uns que finxen sere hespañolistas, que falan con verbas ocas, valeiras de sentimento e de convicción da «Unión Ibérica» que saben non se poderá realizare endexamais porque o portugués patriota sente, de antigo, odio a Hespaña na que ve un eterno perigo para a súa independencia, e que se algunha simpatía ten por algo do país fronteiro, é para as «Lolas» e para as «touradas». O portugués amante do «fado» gusta tamén da chulapeiría hespañola, e esto é a única cousa que atrae aos portugueses en Hespaña.

A outra crase de portugueses son os espiritualistas. Os que coñecen ben o sentimento imperialista, unitario, asoballante, dos castellanos, que consideran incapaz de facer unha unión co seu país conservándolle total-as características que lle son propias; a fala por riba de todo, xa que a fala é o mais íntimo e o mais grande tamén da súa alma.

Estes son os que veñen a Galicia, na que ven unha terra irmã. Irmã na paisaxe, nas costumes, na fala; irmã tamén na historia, xa que a historia de Galicia e de Portugal foron unidas antes e despois da formación do reino lusitano, e sô agora que as circunstancias son alleas á propia vontade da nosa Terra, o pobo galego vai por vieiros distintos do pobo portugués, mais os destinos futuros d'uns e outros ¡quén sabe á onde poderán conducirlos!

A nosa cultura propia, os nosos libros galegos son casi mais coñecidos en Portugal que os libros e cultura hespañoles. En Galicia coñócese e apréciase tamén canto de valer hai no país de alem Miño, e os intelectuaes dos dous pobos irmãs veñen xa d'antigo estendendo a súa mutua simpatía nun radio progresivo de amistades e aprecios que pode ser a úneca e firme coluna da «Unión Ibérica» cando os Governos adprendan a respetar os sentimentos íntimos de cada pobo, a súa forma de expresión particular, o seu idealismo propio.

C O U S A S

Galicia está de moda. Sí; o mesmo que agora as nenas, e mais as que xá o non son, córtanse o cabelo ao *garçon* e os *pitos ben* fuman tabaco inglés e usan *trancheira*, porque está de moda, Galicia tamén o está. Púxoas de moda «La Casa de la Troya» primeiro e agora o vô do *gallego* Franco. Axudaron a facer o descubrimento eses cronistas d'algúns dos nosos xornás que dende Madrí mandan as súas crónicas cotidiáns onde candorosamente e n'un excesivo e cursi provincianismo ao uso nos amosan as belezas e os encantos da «villa e corte». Mais corte que vila. E pol-o visto, según eles din, en Madrí Galicia está de moda porque ademais Calvo Sotelo, o ministro novo tamén é galego. Todas éstas cousas engadidas a que no corazón da capital de Hespaña hai uns anuncios lumiosos onde se di que na Cruña non fai calor son motivos d'abondo para que Galicia esteña de moda por unha tempada e por todas partes ouzase aquelas belas e fermosas frases de *estate por ahí que xá te chamarei, ei carballeira* e outras que non se negará son moi galegas e de moi bon gusto.

Por consecuencia d'esto resucitou o lema «Colón gallego» e andan os xornás a falar do asunto. ¡Pobre D. Cristóbal! Certo que a min me non molesta que ao fin próbese que o señor Colón naceu en Galicia e hasta agradaíame pero alópome mais d'acordo co que dixo Luís de Tapia n'uns versos de «La Libertad». E din que en América onde case todol-os nosos paisanos trataban por todol-os medios de que se lles non conosece que eran galegos, agora fan o contrario e hasta algúns que o non son queren pasar por sel-o. Bueno, aló eles.

E ahí fendes o verdadeiramente molesto de tal custión que move a risa.

Pol-o visto eses señores e outros mais que en Galicia viven tiveron necesidade de que Franco fixese o vô, e se probara o nacemento

de Colón en Galicia para eles sentírense mais galegos para se cadra, seguindo a moda, deixar de sentir tal orgullo cando-a moda arre-mate.

E Galicia e o orgullo de ser galego non aumenta nen desmenuie porque eses señores nasceran no noso chán. Galicia non é quen debe a eses homes senón eles quenes deben a Galicia unha maneira de ser, un caráctere e unha Patria. Porque o lugar de nacemento se non escolle. E o orgullo de ser galego non debe estar á mercé de d'os feitos illados que un ou dous ou tres galegos fagan. Somentes existen dúas crases de galegos crasificados da seguinte maneira: os que sen música nen prafillos levan no corazón: tal sentimento e adicanse a traballar no adianto da terra da maneira que sexa, non falo somentes dos que ademais de ser galegos somos nacionalistas, e os indifrentes que sementes por moda lémbrese do que son galegos ou para cantar a beleza da nosa paisaxe e demais cursiladas que aínda se estilan siquera non tanto como fai oito ou nove anos. Indudablemente que o galeguismo conscente vai en aumento e progresou n'estes derradeiros anos.

A min como galego agrádame tamén que de Galicia saílan homes grandes, aínda que sei que a nosa historia está inzada d'eles, mais penso que non debe ficar ahí o noso desexo senón que debéramos arelar chegar a un milloramento e privilexiada situación colectiva que nos equiparara a outros momentos lumiosos da nosa historia onde da nosa terra irradiábase cultura e civilización para a península sen espadas na man e tendo como únicas armas unha cultura propia, e un sentimento patriótico grande.

Pero entón non había galegos de moda e ahí fendes o segredo.

VÍCTOR CASAS

Seminario de Estudos Galegos

CONFERENCIA DE LUGRIS FREIRE

Diante un escollido público, no que figuraban donas e señoritas da mais dislinta sociedade santiaguesa, deu unha conferencia nos salós da Económica o noso irmán e amigo M. Lugris Freire.

Tratou, primeiramente, da nosa fala Sigo crêndo - dixo - que no cultivo do noso idioma está o segredo da rexeneración galega: que nada mellor que él pode reflexar o *ethnos* da raza; que él é o único instrumento que pode traducir as arelas mais íntimas, o subxetivismo mais específico da nosa vida interior. O noso verbo vernáculo nasceu, amoroso, da terra, do ar, das brétemas das nosas veigas encantadas, das montañas azú que pechan o noso hourizonte, das brandas ondas que esmorecen nas nosas ribeiras, n-unha verba: él é consustancial co-a nosa alma, e formento firme, pol-o mesmo do noso avance verdadeiro como pobo. Ten os seus títulos d'esgrevia nobreza nos días clásicos e groriosos dos trovadores, xograes e segreís que arrolaron o berce da nosa cultura atlántica nos séculos IX ao XIII en que fomos creadores d'unha nacionalidade.

Tal fé teño n-esto que podo decirvos, con un convencimento rixo e ponderado, que é preciso dar comenzo de novo á formación das Irmandades da Fala, das que, pra exempro dos bôs patricios, aínda queda en pé a da Cruña, que ademais do seu boletín, e da modesta imprenta que edita a revista *Nós*, obras dos nosos poetas, e noveliñas cortas, tén unha escola, á que concurren mais de sesenta nenos, que van alí adeprender que *xa que teñen unha patria deben de tela*, como decía o noso gran patriota Murguía.

Esta pretensión an facer revivir as linguas populares, coidan algús que é contrario a certas tendencias cosmopolitas, que pregoan algús, que por non coñecer os problemas das nacionalidades integralmente, están en contra de nós. A estes dirémoslles aquelas verbas

do gran poeta Miragall. «¿Que quer dicir linguaxe universal senón espresión e comunicación da alma universal? E si a alma universal é a beleza amorosa que vive en toda a creación, e en cada terra fala por boca dos homes que a terra mesma criou cō seu amoroso esforzo, a única espresión universal será, pois, aquela tan variada como a variedade mesma das terras e das suas xentes.

«Cada terra comunica as mais sustanciales palabras dos seus homes n-un senso sentimental que non hai dicionario nin gramática que poida enseñalo. Velaiquí, como ao predicar a exaltación das linguas populares, non pediamos outra cousa que o puro imperio do verbo creador, da infinita conversión da terra ao ceo, que é a mais fonda cobiza do verdadeiro progreso. E así, cando a nosa predicación sexa alcumada de rebelde, non proveitosa ou regresiva, nos outros poderemos sorrir aos nosos inimigos coa firmeza de quen é dono da verdade, e seguir adiante predicando a lei do verbo, que é a lei do mundo».

Agora devo decirvos que xa que a nosa fala leva en sí o segredo do noso resurximento sendo o tesouro herdado dos nosos abôs, como tal tesouro temos que o tratar, non lixando, por ñorancia ou falta d'estudo, a fonte nidia en que podemos matal-a sede patriótica en que esligamos. Porque se non facemos por nos enmendar, se non purificamos o noso gusto pra facer d'ese tesouro o uso de que é merecente, chegaremos a cansar á aqueles irmans, que non poderán dixerir o anarquismo filolóxico en que vivimos, e non nos leerán.

Eu ben quixera n-este solene momento decirvos integralmente o meu pensar en verbe d'ese asunto. Mais non me axuda aquela autoridade que pra isto é mester. Coa vosa licencia direi, samente, que a fala galega está feita dende hai moitos séculos; que, contradicindo certos principios filolóxicos, variou moi

- Farruca e moi amiga de entoarse diante dos probes e de decir a boca chea que son os labregos mais ricos da parroquia.

- Se non fora pol-a herencia do seu tío, o que veu de fora, ¡mal pocado! eran coma nos.

- Pois gracias a riqueza, conseguino atrapar a Alberte de Luaña, que si non, ¡vaiche boa! pol-o que vale Carmela....

- Si muller, pol-o boa moza que é, merecía quedar solteira tod-a sua vida.

- Escúsase de queixar, que tivo boa sorte. Alberte éche vinculeiro e a mellor comenencia de duas legoas a redonda.

- ¡Ai eso é!

- Non sei como él, tan rico e bo mozo, non foi buscar muller de mellores prendas que Carmela.

- Pois pra min, aínda ten unha chata maor: o ser lareteira e amiga de meterse no que lle non importa. ¡Se viras tí que modo de marmurar da miña filla cando andaba co fillo de Go-riño!..

- ¡Cala, cala!... Eche ben certo o refrán, de tal pao tal estela, ¿Que querías que saise de Xan, que por certo estalle moi ben posto o nome, e de Farruca, filla d-unha caseteira, que por non lle dar unha limosna a un probe, e capás de perder un ollo da cara?

- O que che digo eu, é que Alberte hálle de facer suar a comenencia, pois cando de solteiro e un borrachín que non sai das tabernas, díme tí o que será de casado.

- Bueno.... mellor e calar que remexer as maldades do mundo... ¡Ai miña amiga! seu fora faladora como non son, xa che contaría cousas que mesmamente habíanche de deixar pasmada.

- ¿E logo?... ¿non-as podo saber eu? Paréceme que pra gardar un segredo non atoparás outra coma mín.

- Non muller, por eso cho contarei; porque sei que non che gusta meter o fuciño fora da tua porta.

- ¡Xa me tes sobor d-ascuas!

- Pois ti verás. Eu seino por miña comadre Manuela, que llo dixo a cuñada de Farruca u outro día no Cotón. Se non viñera por tan bo camiño eu non-o creía, pro éche certo. ¡Pra que un se fie dos ricos!

- Pro non mo acabas de contar.

- ¡Alá vai muller, non te apures! E que non fai moito tempo que Xan de Pedrouzos, foi a casa de Pancho a buscar oito mil reás pres-tados.

- ¡Que me dís!... ¡E dimpois tanto falar de cartos e de bens! ¡Déixasme pasmadiña!

- ¡Pois éche com-o ois! ¡Cando eu digo que o mundo está cheo de enganos!...

- Bueno... voume que lle teño que levar o formento as Caseiras, e nas quero facer agardar.

- Adios logo, hasir-a noite, que iremos pol-a cociña de Farruca...

- Eso é, pra eso somos veciñas...

III

Cando o Sol foi boqueando tras os outos montes que cortaban na lonxanía o craro azul do ceo; cando xa sô se vía o forte bermello das nubes que o despedían, púxose en camiño a comiliva car-a irexa. Os homes iban diante, arrombados coa roupa dos días santos. As mulleres detrás. Aquel día saíron a relucir os tesouros de moitas huchas: panos de oito puntas do pescoco, panos de seda da cabeza; sayas d-estameña, mantillas de raso... a todo lle chegón ocasión de adornar os corpos de suas donas.

Iban todas caladiñas, temendo quizais os pensamentos de Carmela, que entre a madrriña i-a sogra, co pano da cabeza chegado a diante, non tiña ollos mais que pro chan.

Chegaron por fin á irexa, onde xa os esperaba o señor Abade i-o sacristián con todo preparado pra cerimonia. Alberte dou probas de valentía amostrándose sereo n-aquél intre. Carmela campaba que daba xenio, e hastra parecía mais garrida entón pol-os côres que lle saíron os beizos cando lle chegou o istante de pronunciar o sí, que foi tan quedo e morno, que mais que verba era un suspiro.

A volta da irexa foi mais leda que a ida. Aquelo semellaba a desfeita d-unha romaría. Cando chegaron a casa, de noite xa, x-os agardaba na porta Farruca de Chinto con outra muller que tiña nas mans unha bandexa con vasos de viño. Paráronse os noivos diante da porta, e collendo Farruca un vaso díxolle: ¡Vinde con ben meus fillós! Queira Deus que a ledicia do día de hoxe, eña stan longa como eu a vos desexo! Bebeu un grollo de

*Mocidade!**¡Qué estou vello!... ¡Mentira!**Ainda barril eu son;**Con vigorosos pulos**Bate o meu corazón.**Qué estou vello!... Quixeran**Moitos mozos sentir**As arelas de gloria**Que s'agachan en min.**Amo a xusticia, quero**Canto ê dino d'amor:**A patria en que fun nado,**Seu verbo enmeigador,**Amo a quen sofre e chora**E detesto ao tiran...**¡Ainda teño por musa**A santa libértá!**Ainda amo a beleza,**Ainda teño ilusión,**Ainda son mozo, ainda**Soña o meu corazón!**Cando chegue ese día**Que con ansia agardei**En que os fillos da Celtia**Pretendan libres ser;**Cando eu ciña a coraza**E o ferro vingador**Na miña man lostregue**Labrando a redención;**Cando na loita fera**Caya no duro chan**Envolto na bandeira**Dos fillos d'Armentar...**Os que ao meu rente pasen,**Certo han de dicir,**Que o loilador xa morto**Fora un home baril.**Cando o tempo ê pasado**Os homes vellos son...**¡Eternamente ê mozo**quen vive na ilusión!*

IRMANDADE DA FALA

Cumprindo o regramento, celebrou xunta xeneral ordinaria o domingo 11 do pasado Abril, Concurriu unha gran cantidade de irmans.

Despois da lectura do estado de contas e da memoria na que se dá conta â xeneral da actuación da Irmandade no ano derradeiro, axustada e supeditada â imposición das circunstancias, que imposibilitan un mais grande desenvolvemento das nosas ideas, elixiuse a nova directiva que forman os seguintes irmans:

Conselleiro 1.º, Alfredo Somoza; ídem 2.º, Francisco Abelaira; Segretario, Anxel Casal; Vice, Xulio Pita; Tesoureiro, Bieito Rodríguez; Contador, Bieito Ferreiro; Bibliotecario, Leandro Carré; Vocás, Federico Rodríguez Chás, Manuel Lemus, Xosé Crecente, Carlos Monasterio; Administrador de «A Nosa Terra», Víctor Caeas.

Adicouse unha lembranza para os irmans espallados pola Terra cobizando todos unha ocasión propicia de acercamento para levar a cabo, cando eso poidase facer, unha intensa acción de propagamento do Ideal.

E sen outra cousa deu remate a xuntanza onde ficou demostrado que nen os tempos nen as circunstancias son capaces de apagar os entusiasmos de quenes levan no corazón o Santo Ideal d'unha Galicia grande.

¡Terra a Nosa!

Non deixe de mercar

C O U S A S

contos e dibuxos por

C a s t e l a o

Prezo: catro pesetas

NO VILAN DE FORA

Furando pol-o azul cara as alturas,
en busca do Ideal,
van as pregarías místicas de pedra
xurdidas nos abismos misteriosos do mar.

Soben a Deus roquedos armoñosos
cantando a eternidá:
notas agudas que a se perder voían
no séo luminoso do ignoto *mais alá*

¡Probes torres das vellas catedrales,
que pequenas quedás
ante a ruda soberba dos picoutos
que a grandeza coroa do forte penedall!

Mole imponente de granito duro,
na esquiva soedá
e beixo de milagre que das ondas
erguese ao firmamento pol-a estrada do ár.

E canto sobe a cara o céu radioso
que arela conquistar
tremendos nos reflexos cristaiños.
fano as augas tranquilas ao seu fondo baixar.

Tempro antre dous abismos, a onde soio
van as brancas gaivotas á rezar;
escada de Xacobe qué se perde
na fonte que está enriba do ben e mais do mal.

Quén poídera nas áas do teu alento
o infinito cruzar
n.ergullado no ensoño agarimante
d'un día desfolgado na roseira do vran.

GONZALO LÓPEZ ABENTE

NOTAS D'UN TOLO

Eu non son home culto. Eu son simplemente home de corazón. ¿Non vos fixades? O corazón ten forma de escudo. E eu quíxen colocalo como blasón heráldico na porta da miña chouza. Tereí que fabricar un pazo e poñereino enriba da portalada. Porque é moi grande o meu corazón...

* *

Eu non quero ser home culto. Lémbrame que fun educado en lingua allea. E unha vez que quíxen ser culto, esquecínome da lingua vernácula e adeprendín o inglés.

* *

Os cordos teñen unha estrana maneira de lér. Xuntan as verbas e din que atopan as ideas. Mais, en troques, unha verba ceibe non é nada pra eles. Pra eles vinte palabras unha idea; pra mín unha palabra vinte ideas. Eu teño dúas verbas, as mais belidas. Recortade abecedarios, combinade as letras e non atoparedes outras como elas: *Galicia*. *Liberdade*. E cada verba d'istas dime unha milleira de ideas.

* *

Van facer un dicionario. Eso gústame.

As verbas no dicionario ordenadas e en negrilla son os soldados de un patriótico exército ideal. E cando eu queira facer un desfile pasarei as follas.

Son tamén as estacas que chantadas na terra, unhas tras outras; marcan o límite da heredade paterna.

Cando eu era nen ou n titiriteiro sacaba da boca cintas de coores. Tamén as verbas do propio idioma son outros tantos símbolos; outras tantas bandeiras da Patria que saen pol-a boca.

* *

A miña é unha moi rara biblioteca. O vulgo coloca os libros en ringleira en unha estantería. Eu tiro no chan artigos, follas, libros; todo canto se escribe no idioma patrio. E total-as noites, á fío das doce, póño-me detrás da morea. Axíña poderei esconderme pra que ninguén me vexa. E cando sexa mais outa do qu'eu son, teréi feita unha fronteira. Entón aprenderei todo de memoria e xá non poderán nada contra mín as influencias alleas. Porque levaréi a fronteira dentro de mín.

Pol-a Copia

FRANCISCO ABELAIRA

UN CASAMENTO NA ALDEA

I

Morrera xa o inverno. A Natureza repúñese pouco a pouco dos frios, choivas e xiadas, sorrindo ledamente, e amostrando a lus do Sol todas as xoyas que gardaba no seu seo. As xentís margaridas, as frores nunciadoras da primavera, desparramábanse pol-as cortiñas e riveiras moteando de branco e de marelo a estensa verdosidade. As cerdeiras coroábanse de albura limpidísima; parecía como si a pasada invernia deixara sobre d'elas o recordo de unha noite de nevada. Os arbres, non mostraban como onte, a tristura da súa probeza, botando agora man do seu follaxe, parecían esquencerse do pasado e campaban erguen do as súas copas e convidando os tenros paxariños aniñar entre o seu ramaxe.

Todo estaba ledo e cantareiro. Dend-a meniña que alindaba o gando no prado, hastr'a chinchona que no carballo pregoaba a súa felicidade, todo parecía envolteito no craro manto da ledicia. A aldea acougaba tranquila o pe do monte, estendéndose fronte a ela o longo e frondoso val; hastr'alí chegaba apagado pol-a lonxanía o xordo murmurar do río o caer das balsas e espumarse entre os penedos.

Aquela mañán naceu o Sol mais cedo que de cotío; viña rebrincando de gozo e de contente, obrigando os paxariños a enfoar as súas mais doces copras e as frores a mostrar os seus mais garridos côres. Cando a súa crara lus bicou a aldea, xa todo n-ela era trátego e movimentó. A casa de Xan de Pedrouxos, mesmamente parecía un cobo de abellas, pol-as moitas entradas e saídas que n-ela facían criadas e veciñas. Todas elas eran portadoras de ouxetos de uso doméstico: unha que levaba media dúcia de pratos d-aqueles que sô ven a lus do día en mui outas e raras ocasións, outra que iba cargada c-unha pota de ferro que sô se pon o lume o día dos rixóns pra face!-as papas, e outra, en fin, que si non

me engano era a criada do señor Abade, levaba tamén entre o mandil, unha cafeteira dina de se pôr na mesa de un mar teás.

Na lareira, baixa e ancha, ardian xa fortes cachopos de serria de carballo, e colgando da gamalleira dindábanse un caldeiro con auga fervendo, en que algunhas mulleres chapuzaban os polos mortos pra que eles fosen mellores de pelar.

Farruca de Chinto non cabía en si; faltáballe tempo pra ir de aquí pr'alí e verbas pra dar ordes as axudantas que non eran poucas.

Anque ela non era a cocíneira; sobráballe que facer pois o seu xenio na deixaba acougar. Pr-aquel oficio tivera o bo acordo de chamar a Rosa da Crica, que sirvira moitos anos en Santiago, e tan boa cocíneira era, que o que probaba comida saída das súas mans, non podía menos de bendicila e alabala por todolos días da súa vida.

Xan de Pedrouxos, seu fillo Andrés e dous veciños, traballaban entón no sobrado moi atafegados, crabando táboas enriba de cabaletes pra amañar unha mesa onde acougaran todolos convidados. Carmela contaba a louza que iba chegando e iba estendendo sóbor das camas.

II

Marica do Gaitero e Antonia a Catuca, encontráronse na fonte.

- Témosche a aldea revolta.

- Si muller, tes razón, non parece si non que o casar unha filla e cousa do outro mundo.

- ¡Pois váitelle con eso a Farruca do Chinto, que onte en casa de Tomé, mesmamente pensei que estoupaba de garbo! Que: si Don Vitoriano o médico, lle dera verba dir o casamento, que si as de Pastoriza lle regalaran esto e o outro, que si a súa Carmela estrenaba hoxe un pano de oito puntas... i-en fin, unha chea de cousas mais que a min se ch-ei de decir verdá, xa me iban enchendo.

pouco no seu léxico, e menos aínda no réxime e costrucción, que sigue sendo o mesmo dos tempos trovadorescos e do século en que foi escrita á Crónica Troyana.

No século XV foi moito o que s'escribiu en galego. Ademais da devandita Crónica, poseemos romances do pobo, documentos públicos, actas das irmandades que entón surxían en contra do poder feudal, escritos do cabildo da Catedral compostelá, agás de libros sober albeitería e outros coñecimentos. Pois na forma d'aquel nobre idioma non vexo eu palabras que algúns escritores empregan tales como «perfeuto», «correuto», «caucioso», senón que o *e* facultativo, sempre elegante e propio, ponse sempre, aínda que iñoremos como se pronunciaba. Outras veces vemos as verbas «pátreas», «cuesteón», «funceón», e outras que Pondal calificaba de *lingua de acordeón*, e que tan rifadas están coas leis que rexen a fonética verdadeiramente galega.

Porque algunhas veces cai o *n* entrevocálico, algúns novos escritores aprican isto como regra xeneral; e pol-omesmo á *patena* chámanlle *patea*, cando teñen *pena* din que sofre unha *pea*, e, o que aínda é peor, que xa as nosas lindas *morenas* son unhas *moreas* feitas e dereitas. Non hai moitos días que n-un xornal de Vigo vin a verba *dizoario* en vez de *diccionario*, que así debe de se dicir.

Tamén n-aqueles documentos a conxunción galega *e* non se troca nunca por *i* na escritura. En gran parte de Galicia, principalmente na moderna provincia da Cruña, pronúnciase *e* xorda. Mais, sexa como se queira, esta conxunción sempre se escribiu *e*. No portugués pasa o mesmo, aínda que se pronuncie como *i*.

E non falemos do mal uso que se fai do infinito persoal dos nosos verbos, en col-dos que xa teño dito todo o que é mestier na miña Gramática do idioma galego.

Temos entre os escritores contemporáneos modelos en que escoller. Pondal é un dos mais outos, garantizado pol-a súa gran cultura filolóxica e literaria; e Castelao, o querido artista, escribe n-un galego que mesmo sabe a groria pol-o escollido e ben apricado das súas verbas e pol-a enxebre e indiscutible construcción. E non cito mais; na miña Gramática poño exempros d'abondo na súa pequena antoloxía.

Aquí temos, pois, un importante tema que

O seminario de Estudos Galegos debe someter aos seus asociados, facendo un examen dos antecedentes escritos e da realidade filolóxica e gramatical do noso nobre e onomatopéico idioma, e pondo fin a esta noxenta anarquía, filla do desconocemento e iñorancia, que tanto mal nos está facendo.

O idioma será a bandeira nas loitas do porvir, a sinal divina da nosa personalidade. Pra él todol-os agarimos, todal-as esquisiteces, todol-os estudos que lle adiquemos serán a tarefa de mais alto amor pol-a Terra!

O irmán LUGRÍS foi apraudido e felicitado pol-os concurrentes ao acto.

Despois deu lectura á algúns traballos, e traducímoso o que en verbe d'esto dí *El Compostelano* do día 12 d'este mes:

«Logo leu varias poesías das que compoñen o seu libro «Routono», que axiña sairá do prelo. Son poesías novas que obedecen á diversos criterios renovadores da nosa métrica. Unhas veñen dos metros empregados por Mistral, o gran poeta lemosín, que pol-os grandes relacións do dito país cō noso, aínda hoxe veñen ben á sobriedade e dozura do noso idioma.

Outras aproveitan os modos modernistas, e fuxindo das asonancias e consonancias buscan no ritmo o elemento esencial da forma. Outras, en fin, entroncan coa maneira de Pondal, teñen a súa vaguedade e atopan na asonancia o medio xusto pra producir os mais ricos efectos.

En todas elas amóstrase LUGRÍS Freire como un alto poeta, á quen os anos non fixeron perder a inspiración moza e os rebeldes entusiasmos.

Lugrís Freire é un clásico do noso idioma.

Dr. MOSTEIRO

MÉDICO ODONTÓLOGO

Medicina e Ciruxía da boca
Electricidade :-: Rayos X

A CLINICA DENTAL MAIS COMPRETA
DE GALICIA

CANTON PEQUENO, 1-1.º

(Casa Pastor)

A Cruña

viño e doulle as sobras ao xenro: - Bebe meu fillo, e que sexa pra ben!

A mesa estaba xa disposta pra cea. Sin perder tempo, ocupárona toda ela, deixando a cabeceira pros recién casados. E unha vez cortado o pan de centeo e botado viño en todos os vasos, dou comenzo a festa. Non fallaron alí bos perniles de porco cebado, que daba groria vel-os, nin fontes acuguladas de arrós con polo, que levaba os ollos, nin carne asada con patacas, nin chulas, nin papas de arrós, nin rosca... !Ai a rosca! Aquela era a mellor que viran todos cantos alí acougaban. Ben certo e, tamén, que Rosa da Cuica, puñera n-ela os cinco sentidos. Cando a veu sair do forno tan douradiña i-esponxada, non pudo menos de quedar satisfeita da sua céncea.

Como era de esperar, houbo regueifa que foi cantada pol-os mellores troveiros da redonda e repartida ao derradeiro pol-o padriño, que que era o pai de Alberte.

Brilaba xa moi alta a lua, cando os convidados, dempois de comer e beber ben, deron por finada a cea, non sin que antes a xente moza cantase e bailase ao son das pandeiretas. Cando sairon da casa, iban todos rebrincando de ledos. Ocúrreseme pensar quen tería mais parte n-aquela ledicia: si a satisfacción da felicidade dos recién casados, ou o sabroso riveiro que aquela noite correra a regos...

JULIAN M. MAGARIÑOS NEGREIRA

EN POUCAS VERBAS

«El Ideal Gallego» vén publicando unha serie de caricaturas *orixinaes* con tipos, ditos e gracia andaluces.

É unha proba mais do *galleguismo* de «El Ideal».

* * *

O señor Suárez Pumariega (D. Luís) deunos unha leición de xeografía de 1.º grado no Circo de Artesanos, á que pretendeu engadirle outra de patriotismo.

O mais gracioso é que definindo o que é a patria, demostrounos que é sômente o pobo onde se nace e no que se vive.

* * *

¿E de Colón, qué?

Galego poida que o fose, de nacencia; mais ao cabo, un galego renegado, coma tantos outros que andan por ahí.

* * *

Galicia tén dado en todas as épocas moitos fillos ilustres. Ainda agora un bon número d'eles figuran á cabeza da Hespaña nas ciencias, nas artes, nas letras, na aviación...

Todo o prestixio d'estes grandes homes vai en beneficio do prestixio da Hespaña.

¿Caviláchedes algunha vez o que chegaría a ser Galicia se todos os seus fillos de talento sômente traballasen en honra e proveito d'ela?

PÚXOSE Á VENDA a segunda edición ampliada de

NO DESTERRO

por RAMÓN CABANILLAS

DUAS PESETAS

Axiña aparecerán as obras do mesmo autor

DA TERRA ASOBALLADA

NA NOITE ESTRELECIDA

e O BENDITO SAN AMARO

L E C T U R A S

LIBROS GALEGOS

«NO DESTERRO» de
RAMÓN CABANILLAS

Comenzamos a escribir estas liñas afeigados de ledicia e prenos de entusiasmo. A cousa non é para menos. A literatura galega manifestación xurdía da nosa capacidade colectiva na que os galeguistas temos posto o noso mais grande entusiasmo porque ela ha ser que a prepare as novas xeneracións de galegos coscentes, vivindo está un momento de verdadeira exaltación e vigorización que a endereita cara un porvir luminoso e xurdio. Nunca como na actualidade déronse á pubricidade tantos libros escritos na nosa fala todos de gran valimento que amosan a capacidade da nosa actual pléyade literaria ao servicio da Causa de Galicia.

É xusto consiñar un aprauso caluroso para a Editorial Lar a quen se debe na sua maior parte este vigoroso, avance da nosa literatura xa que no pouco tempo que conta de existencia son varios os libros que leva publicados ademais das noveliñas que publica mensualmente.

Agora lanza ao mercado unha edición de «No Desterro» libro de formidabres versos do admirado Poeta da Raza Ramón Cabanillas. Unha nova edición correxida e aumentada do libro editado fai anos en América e que xá está esgotado. Leva varios traballos feitos pol-o poeta dende a imprentación da edición anterior. Entre eles unha colección que titula «Madrí» onde hai cousas formidabres de pensamento e forma. Esa forma galana, elegante e delicada que o gran Cabanillas amosra en todos os seus traballos. O resto é unha escolma ben feita da outra edición.

Sería ridículo falar de Cabanillas a estas alturas pois ben conocido é de todos cantos se intresan pol-a nosa literatura. É o primeiro poeta galego na actualidade e por elo merces-

ceu o título de Poeta da Raza que llé vén como anelo ao dedo. O seu nome somentes é d'abondo para facer a sua millor gabanza.

O libro de que falamos ven a ser, pol-o seu volume e pol-o precio, o libro que co noso xuicio débese empregar en libros galegos. Consta de 90 páxinas, con un formato mediano facilmente manexable, imprentado en bon papel e o precio non pode ser mais módico, pois véndese a duas pesetas.

Os libros galegos teñen que se vender o mais barato posible, única maneira de que os merquen mais xentes que as interesadas na nosa literatura.

D'ese xeito foméntase a afición a eles e ábrese camiño para empresas de mais empuje que hoxe, sinceramente, non constituen negocio para as editorías. A duas pesetas é barato un libro de versos de Cabanillas e con seguridade que ninguén deixará de o mercar.

Quizais cando estas liñas sallan á luz estará xá á venda outra nova edición, imprentada na mesma forma que «No Desterro», de «Da terra asoballada» tamén de Cabanillas e esgotada, pois «Lar» ven rematando a sua impresión.

Como se vé a patriótica Editorial non acouga xá que ademais ten no prelo unha obra de Cotarelo Valledor e seguirán outras de distintos autores. Por patriotismo hai que axuc'arlle mercando as suas edicións que ademais pol-a sua calidade non deben fallar en ningunha Biblioteca.

DOS ARQUIVOS DO TRASNO

por RAFAEL DIESTE. «El Pueblo Gallego», Vigo.

Rematando de escribir as anteriores liñas chega a nós un novo libro galego que ven a aumentar a nosa ledicia a respeito do que decimos encol do actual desenrolo da literatura no propio idioma.

Un libro que contén oito contos breves,

contos do monte e do mar como os chama o seu autor, ben imprentado e de presentación manifica. Oito contos de bela conceición e depurada forma na maior parte dos cales é a morte a pedra angular a redor de cujos varios aspectos Rafael Dieste escribiu unhas verbas que o conceitúan como bon literato e contista moderno.

Sendo d'unha realidade enorme os oito, o autor preséntaos con un xeito misterioso que os fai ser mais interesantes.

O libro está escrito n'un léxico limpo, ben cuidado, fuxindo d'esa anarquía na que algúns dos nosos escritores empéñanse en continuar, aínda que no transcurso da lectura teñamos atopado algunha forma co'a que non somentes non somos conformes senón que coidamos afean o noso idioma escrito. Mais digamos en honor á verdade que son moi poucos, contadiños. Impera n-él o bon gusto e o coñecemento do que é o idioma galego. Esas pequenas diferencias nada importan n'un idioma que como o noso vive un período de reconstitución.

Rafael Dieste cuio primeiro libro galego que dá á impresa é este é un escritor mais e dos millores da xeneración de literatos propios que actualmente estase formando. Mais a súa labor en galego non é esta a primeira. No xornal vigués «El Pueblo Gallego» do que Dieste é redactor xefe ven publicando constantemente traballos en galego co'a súa firma e anónimos estudaudo diversos aspectos da vida galega de fondo intrínseco e intención laudatoria. De xeito que para nós non é novo e considerámolo como un irmán na tarefa nacionalista.

O libro está imprentado no mesmo «Pueblo Gallego» con gusto sinxelo, elegante e moderno.

A longa ringleira de libros galegos conta con un novo compañeiro, bon de veras, escrito ademais en prosa que para nós ten dobre importancia pois parécenos que é a que mais nos interesa cultivar. O feito é meresciente de satisfacción grande e o seu autor d'unha felicitación e aprauro entusiasta que nos comprace enviarlle querendosamente.

“LAR”

O CONSENTIMENTO

LUIS G. VICENCIO.

Tal é o título e o autor da noveliña que «Lar» ven de publicar no número 20. Luís G. Vicencio é novo na literatura galega. Non vive na Terra e sen o coñecer maxinámolo un rapaz novo dos moitos que fora de Galicia sinten no corazón as arelas de rexurdimento que na actualidade andan a flotar no ambiente.

Quere contribuir a ese rexurdir e danos a coñecer unha noveliña ben feita, ben pensada e escrita con bastante desenvolvemento aínda que dende logo ólese n'ela as naturas deficiencias de quen comenza. O final sobre todo é algo esvaido, pouco emotivo para desenlace. Mais en conxunto está ben a noveliña e pódese agardar do seu autor produccións de gran valimento sempre que con intrínseco continúe pol-o camiño emprendido.

DESENGANO por Xosé PLÁ ZUBIRÍ.

Este notabre poeta galego coñecido de abondo na nosa literatura escribiu unha fermosa noveliña que titula «Desengano» que «Lar» publica no seu número 20.

Sen ser un argumento novo, uns doces e sinxelos amores truncados pol-a mala fada dos protagonistas e d'un personaxe mal intencionado que figura na novela, o seu autor presenta o tema, sempre inagotable, con unha prosa desenvolta e pasaxes de beleza fonda que son os que dan á obra o seu verdadeiro valor que é moito.

«Desengano» é unha noveliña que se lee con fondo agrado cautivando a atención do lector e deixando compridamente satisfeito o gusto mais esixente.

Nosa embora mais cumprida ao señor Plá Zubirí a quen ollamos novamente incorporado á nosa literatura da que xa facía tempo vivía alonxado e a «Lar» que nos proporciona tan boa nova.